

TÜRK - İSLAM MEDENİYETİ AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Yılda iki kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

Editor / Editor in Chief

Prof. Dr. Mehmet AYDIN

Editör Yardımcıları / Associates Editor

Doç. Dr. Dicle AYDIN

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS

Yıl / Years : 7 Sayı / Number : 13

2012- KIŞ

KONYA

TÜRK-İSLAM KÜLTÜRÜNDE GÜL ALGISI

Yrd. Doç. Dr. Muharrem YILDIZ*

Öz

Gül hemen hemen tüm kültürlerin önemli bir sembolüdür. Güzel ve hoş kokusu, çeşitli renk ve desenleriyle çiçeklerin baş tacı, gönüllerin sultanıdır. Halk inanışına göre gül; Cennette, Hz. Âdem ile Havva'nın üzerinde kuruyarak yere dökülen cennet yapraklarının filizlenmesiyle ortaya çıkan güzel kokulu bitkilerden biridir. Gülün, Hz. Muhammed'i (s) temsil ettiği anlayışı ve algısı; sonradan ortaya çıkan bir ritüeldir. Ortaya çıkış sebebi ve zamanı hakkında net bir şey söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte gül, Türk-İslam kültür ve tasavvufunda Peygamberimizin sembolü olmuştur. Bu makale, dinî sosyolojik içerikli bir çalışma olup; filoloji, semantik tahlil, fenomenoloji, kaynak tarama, nitelendirici ve gözlem metodlarıyla ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Hz. Muhammed (s), Gülşen, Gülbank, Tasavvuf, Gül.

The Rose Perception in the Turkish-Islamic Culture

Abstract

Rose is an important symbol in almost all cultures. With its fine, pleasant odors and various colors and patterns, it is the crown of the flowers and sultan of hearts. According to folk belief; the rose, by drying on the Prophet Adam and Eve, the heaven leaves which poured on the ground and germinated in the heaven, is one of the fragrant plants. The perception of the rose that represent The prophet Muhammed is ritual which later emerged. It is not possible to say something clear about the reason and the time of this perception. However the rose has been a symbol the Prophet in Turkish-Islamic culture and Sufism. This article is a sociological study of religious. This subject is discussed with philology, semantic analysis, phenomonology; searching resources and qualitative, observative method.

Keywords: Prophet Muhammad, Gulchen, Gulbank, Sufism, Rose

1. Giriş

Türkler yerleşik hayata geçtikten sonra tarımla, dolayısıyla bitkilerle daha yakından ilgilenmeye başlamışlardır. İslamiyetin kabulü ile birlikte, dünya tasavvurlarında bir değişiklik meydana gelmiş ve tabiatı daha farklı algılamışlardır.

Türk İslam kültüründe önemli bir yer tutan çiçekler sadece güzel sanatlara değil, aynı zamanda edebi eserlere, kullanım eşyalarına ve hatta dini sembollere

---

* D.Ü. İlahiyat Fak. FDB. Dinler Tarihi, dr.m.yildiz007@hotmail.com

konu olmuşlardır. Kültürümüzde gül, Peygamberimiz (s)'in ve ona duyulan muhabbetin sembolüdür. Kendisine yüklenen anlamlar yönüyle gül, evrensel kültürde ve İslam medeniyetinde önemli bir olgudur. Gül kokusunun Hz. Muhammed'in (s) kokusundan geldiği ifade edilir. O'nunla yoğun sevgi bağı olan kişilerin dahi, gül gibi koktuğuna inanılır. Bu yüzden birçok İslamî eserde güle ayrı bir değer verilmiştir.

Tasavvufi sembolizmde, gonca halindeki gül; birliği, açılmış gül ise; birliğin çokluk halinde görüntüsünü temsil eder. Gülşen, gülbahçesi, gönül açıklığı yahut kirinden pasından temizlenerek ilahi güzelliğin yansımasına hazır hâle gelmiş kalptir. Gonca, halvet hâlini, yani insanın kendisiyle ve Tanrı'yla başbaşa kalmasını temsil eder. Buna göre, açılmış gül, can sırrını açığa vurmaktır. Gül, ömrünün kısalığı dolayısıyla hayatın geçiciliğini de ifade etmektedir. "Gülzar-ı fena" yok olmaya mahkûm dünya, "gülzar-ı beka" ise, sonsuzluk ülkesi anlamına gelir¹.

Çalışmada, Türk -İslam kültüründe "Gül" algısı ve sembolü üzerinde durulacaktır.

2. Gül Kelimesi Üzerine

Gül kelimesi Latince'de kırmızı anlamına gelen "rosa" (Rosa damascena Miller) kelimesiyle ifade edilir. Anlamı "kırmızı" olan latince rosa kelimesinden gelmektedir. Fakat güller çok farklı renklerde bulunur ve latince olarak "roses" olarak adlandırılır. Özellikle Alman ve İngiliz gibi batı toplumlarının dillerinde "Rose" ile karşılanan gül kelimesi, Macarca' da "rózsa", Hırvatça da "ruža", Fince de "ruusu", Rusça'da "Rouz", Arapçada "werdeh" Ermenice de "vard" , Latince de rosa gibi kelimelerle ifade edilmiştir. Gül, Farsça çiçek manasına gelen bir kelimedir. Anadolu Türkçesine edebiyat yoluyla geçtiği sanılmaktadır. Divan şiirinin sayılı, en yaygın birkaç kavramından biri ve başta gelenidir. Gül'den gülağacı, gülbeşeker, gülhatmi, gülkurusu, gülyaçıcı gülyacağı... gibi birçok kelimeler türemiştir².

Beyaz, sarı, kırmızı, pembe, turuncu, mor, vb. renkleriyle, kat kat yaprakları, tomurcuk, gonca ve katmanlarıyla, salkım saçaklarıyla, dikenlerin arasında korumaya alınmış bir sanat harikası olması yönüyle, milletlerin dillerinde farklı farklı kelimelerle ifade edilse de aslında onun dili evrenseldir. Gül, sadece bir çiçeğe isim değildir. O fizikî özellikleriyle insanın gönlünü ferahlatan bir semboldür de âdeta. Sanki dilimizdeki "gülmek" kelimesi, ismini bu çiçekten almıştır. Zira o insana tebessümü emreder. Ama bu emir, zoraki bir emir değildir. Gül, ihtiyarî veya gayr-i ihtiyari, iradî veya gayr-i iradî kendisini eline alan herkesin yüzüne güler ve gönlüne hitab eder. O, farklı koku, tür ve renkleriyle, Yüce Yaratıcı'nın "Cemîl" ve "Musavvir" isimlerinin tecellilerini

¹ Beşir Ayvazoğlu, Güller Kitabı, İstanbul, 1996, s.95

² İsmet Zeki Eyuboğlu, Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü, Sosyal Yayınlar, İstanbul 2004, s.301

yansıtan bir çiçektir sanki. İnsanlar onunla, birbirlerine kâh muhabbetlerini ve sevgilerini, kâh tesellilerini ve barış ilanlarını sunmuşlardır. .

Gül; insanın içini serinleten kokusu, rengi ve güzelliği ile bütün kültürlerde dikkatleri hep kendi üzerine çekmiştir. O, bazen daha göztünü dünyaya yeni açmış minicik bir kız bebeğin adına sıfat olmuş, sevginin ve şefkatin dili olarak tomurcuklanmış ve taçlanmıştı.

3. Kur'an' da Gül

Kur'anda gül ve rengi sıfat olarak kullanılmış, kıyamet sahnelerinin o korkunç manzarası onun kırmızı rengiyle nitelendirilmiştir. Kıyametin kopuşu esnasında ortaya çıkacak olan dehşet anları Rahman suresinde ürpertici bir dille ifade edilirken o sahne kıpkırmızı bir güle benzetilmektedir. *"Fe izen şakkati's semâu fekânet verdeten keddihân"* *"Febi eyyi âlâ-i Rabbikumâ tükezzibân."*¹ *"Gök yarılıp gül gibi kızardığı, yağ gibi eridiği zaman"* gül'e dönüştüğünde öyle müthiş işler olacak ki!² Kur'an-ı Kerim'in başka ayetlerinde göğün gül gibi kızardığı ânu, o ânın dehşetini ve kâinattaki büyük inkılâbı yani kıyamet gününü, onun ardından gelen hesap manzarasını, azap ve sevap manzaralarını birbiri ardınca tasvir ederek ele almakta ve gözler önüne sermektedir. Manzara öyle bir tablo ki gök yarılmış, kırmızı sahtiyan gibi bir gül hâline gelmiş, yağ gibi akan kıpkızıl bir gül. Kendi yörüngelerinde dönen onca yıldız kümeleri, galaksiler mevcut yörüngelerinden çıkacak ve düzenleri, âhenkleri bozulacaktır³.

Bunlara birkaç ayetle örnek verecek olursak; *"Yer şiddetle sarsıldığı zaman, dağlar didik didik edilip uçuşan tozlar hâline getirildiği zaman"*⁴ *"Gözlerin kamaştığı, ayın tutulduğu, güneşin ve ayın bir araya getirildiği zaman..."*⁵ *"Güneş dürülüp söndürüldüğü zaman, yıldızlar kararır düştüğü zaman, dağlar yerinden sökülüp yürütüldüğü zaman, on aylık hamile develer dahi terkedildiği zaman, yabani hayvanlar korkudan bir araya toplandıkları zaman, denizler birbirine karışıp kaydığı zaman..."*⁶ *"Gök yarıldığı zaman, yıldızlar dağılıp döküldüğü zaman, denizler kaynayıp birbirine karıştığı zaman"*⁷, *"Gök yarıldığı ve Rabbine boyun eğdiği zaman -ki bu mutlaka gerçekleşecektir-, yer uzatılıp dümdüz edildiği, içindekileri atıp boş kaldığı ve Rabbine boyun eğdiği zaman"*⁸, *"Rabbimizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?"*⁹.

¹ Rahman, 55/37-38

² Seyyid Kutup, *Fizûl-il Kur'an*, Tercüme Kurulu Başk: Yakup Çiçek, Hikmet Yayınları, İstanbul 1995, c. 11, s.181

³ Kutup, *a.g.e.*, cilt. 11, s. 181

⁴ Vakıa, 56/4-6

⁵ Kıyame, 75/7-9

⁶ Tekvîr, 81/1-6

⁷ İnfıtar, 82/1-3

⁸ İnşıkak, 84/1-5

⁹ Rahman, 55/38

4. Gül ve Hz. Muhammed (S)

Gülün Peygamber Efendimizi temsil ettiği anlayışı sonradan ortaya çıkan bir ritüeldir. Ancak ortaya çıkış sebebi ve zamanı hakkında edebiyat bilgilerimiz dışında net bir şey söylemek mümkün değildir. Peygamber Efendimizin terinin ve teninin güzel koktuğuna dair rivayetlerin zaman içinde ortaya çıkardığı bir durum olması kuvvetle muhtemeldir. Hadislerde ve şemal kitaplarında geçen rivayetlerde Efendimizin yanında on yıl kalan ve Ona hizmet eden hâdim-i Nebevî Enes bin Malik "Bütün kokuları kokladım. Onun kokusundan daha güzel bir koku koklamadım." demiştir¹.

Çok erken yaştan beri Hz. Peygamber'in (s) zevcelerinden biri olan Hz. Aişe ise Rasûlullah hakkında; "Efendimiz; insanların en güzel yüzlüsü, en nurlu tenlisi idi. O'nu vâsfedip anlatanlardan hiç biri, O'nun mübarek yüzünü ayın ondördüne benzetererek, anlatmaktan kendini alamamıştır. O'nun mübarek teri, alnında inci taneleri gibi tomurcuklanır, misk-i ezfer'den daha güzel kokardı." demiştir. İşte Peygamber Efendimiz'in (s), kokusu ve güzelliği ile meşhur olan gül ile temsil edilmesine muhtemel bir sebep sayılabilir. Muteber hadis kaynaklarında gülün Hz. Peygamber'in terinden yaratıldığı'na dair bir rivayete rastlanmamaktadır. Burada peygamberimize atfen yapılan gül yorumları sadece Kâinatın Efendisine olan sevgi ve muhabbetin bir tezahüründen ibaret olduğu kanaatini taşımaktayız. Bunu ifade eden şu mısralar bu duygunun saflığını Yunus diliyle ne güzel dile getirir:

*Yine sordum çiçeğe
Gül sizin neniz olur,
Çiçek eydür Ey derviş,
Gül Muhammed teridir.*

Gülün Peygamberimizi temsil ettiği düşüncesi başka din mensuplarına duyulan bir özenti şeklinde sunulmasını İslami bir mantıkla yorumlamanın mümkün olmadığı erbabınca zaten bilinen bir gerçektir. Yine İslamca kutsal sayılan günlerde gül vermek, dağıtmak geçmiş geleneklerimizde görülmemiştir. Aşırılığa kaçmadan o sevgi terennüm eden ihtifalleri bid'atlaştırmadan sunmak yanlışsız bir yol olsa gerektir. İslam toplumunun temel kaynakları: Kuran, Sünnet, İcmâ, Kıyâs ve son olarak istihsan olarak da ifade edilen örfdür.

Olaya Hz. Peygambere duyulan sevgi ve muhabbet penceresinden bakan atalarımız ve Müslümanlar, gül kokusunun Hz. Muhammed'in (s) kokusundan geldiğini kabul ederler. Onunla yoğun sevgi bağı olan kişilerin dahi gül gibi koktuğuna inanılır. Bu yüzden birçok İslamî eserde güle ayrı bir değer

¹ Buhari, Menakıb 20; Müslim, Fedail, 81; Beyhaki, Delailu'n-Nubuvve, I/254; İmam Ahmed, Musned, 111/107, 200; Tirmizi, Birr ve Sıla 69

verilmiştir. Halk arasında Hz. Muhammed (s)'in gülleri "*Seyyid'ül-Ezhar'ül-Cenneh=Cennet çiçeklerinin ulusu*" olarak nitelendirmiş olduğuna dair bir inanç da söz konusudur.

"Gül, Hz. Muhammed'e (s) isnat edilen bir sözüne dayanılarak ilâhî güzelliğin de bir sembolü olarak algılanmıştır. O'nun nübüvveti bir 'tuğba' ağacı gibi, kökü zaman ve mekânda sabit olmayan bir gül ağacıdır. 18 bin âlemin Gülü olan Kâinatın Efendisi'nin, gülü çok sevdiği rivayet edilir. Türk İslam Edebiyatı ve sanatlarında lâle, Allah'ı sembolize ettiği gibi gül de Resul-i Ekrem'e sembol olmuştur. Böylece "Lale ve Gül" de, en çok değer verdiğimiz iki mukaddes değerimizi de simgelemiş olmaktadır¹.

İslam kültüründe gül, Allah Resûlü'nün (s) Miraç gecesi, Allah'ın huzurunda Cebrail ve Burak'la terler döktüğü, Burak'ın terinden sarı gül, Cebrail'in terinden beyaz gül ve Hz. Muhammed'(s) in terinden de kırmızı gülün meydana geldiğine dair gelen rivayet de kendisini gösterir.² Bu tema edebiyatta da benimsenmiştir. Şair Hakanî ise şöyle der: "*Çiçeklerin hepsi güzelse de, güldür en harikası içlerinde, çünkü ötekiler çamurdan ve sudan yapılmışlarken, gelmiştir Mustafa'nın (Muhammed'in) terinden*"³.

Bir başka açıdan bakılacak olursa bu kâinat, birlik perdelerine sarılmış bir gül goncasıdır. Bu goncanın en güzel bülbülü Hz. Muhammed (s)'dir. Sultan-ı Ezelî'den gelen Kur'an nağmelerini Kâinat Gülü'nün (s) başında bütün insanlığa tatlı sesiyle terennüm eder.

İslam sanatında gül çoğunlukla peygamber Efendimizi simgeler. Tarihteki gül çizimlerinde biri büyükçe, ikisi daha küçük üç tane tomurcuk vardır: Bunlar *Ehl-i Beyt*'i anlatır. Büyük tomurcuk Peygamberimizin kızı Fatma'yı, öbür iki tomurcuk ise torunları Hasan ve Hüseyin'i temsil eder.

Sadi Şirazi anlatır: "*Bir avuç toprak aldım. Gül kokuyordu. Sordum ona: bu senin asli kokun değildir, sen bu kokuyu nereden aldın? Toprak dedi ki: Ben bu gül ağacının altının toprağıyım. Gülün kokusu bana sindi. İşte ben bunun için gül kokuyorum*"⁴.

Baharın bir adının da "Gül Mevsimi" olması güle verilen önemden kaynaklanır. Güller genellikle bu mevsimde açtıklarından bahar için "*vakt-i gül, mevsim-i gül, devr-i gül*" gibi ifadeler kullanılır. *Gülzâr, gülşen, gülistan*, gül'ün bulunduğu mahallerin adıdır. Diğer bir açıdan meselâ, inanç kültürümüzün dünyasından baktığımızda, çiçeklerin sultanı olan gül, Peygamberimiz (s)'in simgesi kabul edilir. Gül'ün güzel kokusu da, O Sultanı'nın mübarek tenine

¹ <http://www.tulipandrose.net/wp/neden-lale-ve-gul/> (erişim tarihi: 09 Haziran 2011)

² Yeniterzi, *Divan Şiirinde Na't*, TDV Yayınları, Ankara 1993, s. 274.

³ Thomas Leisten, "İslam Bahçeleri", Sanat Dünyamız, Bahçe Kültürü, (Çeviren; Mustafa Tüzel) Y. 20, S.58, 1995, s.83

⁴ Ahmet Kocabaş, "Güllerin Efendisi", <http://www.gazetecan.com/?c=2726>, (erişim tarihi: 18 Nisan 2011)

benzetilmiştir. Bu benzetmeler, İslâm'ı bir sevgi dini olarak algılayan ve sevgi dini olarak yaşayan Türk milletinde bir hayat, kültür, medeniyet anlayışı ve hayat tarzıyla derin bir zevk ve estetik boyut kazanmıştır.

Yunus Emre'nin "*Çiçek eydür ey derviş, gül Muhammed teridir*" mısrasında ifade ettiği gibi, gül'ün güzel kokusunu Resûl-i Ekrem'in terinden aldığına inanılır. Halk arasında dolaşan "*Gül'ü koklamak sevaptır*" sözü de buradan kaynaklanır. Hatta bazı yerlerde gül koklandığı zaman Efendimiz'e salat u selam getirmek güzel bir gelenektir. Gül koklandığında, gülyağı veya gülsuyu ikram edildiğinde, salât u selâm getirilmesi de hep bu düşüncenin eseridir.

Kutadgu Bilig'de *Yusuf Has Hacip* 11. yy. da yapılan öğütlerin bir yerinde vezire, ziyafet sırasında gül suyundan hazırlanan *cüllab* ve *engübin* şuruplarından ikram etmesini nasihat eder. Buradan da o tarihlerde gülsuyu çıkarıldığı ve gülsuyundan şuruplar hazırlanıp bu şurupların önemli ziyafet sofralarında ikram edilmiş olduğu anlaşılmaktadır¹. Edebiyat araştırmacısı uzmanlara göre klasik doğu edebiyatında olduğu gibi bizim Klasik Türk Edebiyatında gül, sevgili karakterinin bütün özelliklerini taşır.

Çoğu zaman da sevgiliyle gül, güzellik bakımından karşılaştırılır. Bir rivayete göre Gül, Bektaşilik'te de önemli bir semboldür. Hazreti Ali, bir rivayete göre son nefesini vermeden önce Selman'dan bir deste gül istemiş ve hemen getirilen gülleri kokladıktan sonra ruhunu teslim etmiştir. Bu bakımdan gül destesi, nefeslerde Bektaşilere has bir tasvir olarak sık sık karşımıza çıkmaktadır.

Gerek Divan Edebiyatında gerekse Türk Halk Edebiyatının ve Tekke Edebiyatının bütün eserlerinde gül'e yer verilmiştir. Gül'ün değişik özellikleriyle ele alındığı mâni, türkû, atasözü, deyim, ninni, ağıt, ilâhi, halk hikâyeleri ve kıssalar bugün de hâlâ Türk halkı arasında canlı bir şekilde yaşamakta ve yaşatılmaktadır.

Gül, Osmanlılardan başlayarak günümüze kadar halkımızın günlük hayatında önemli bir yer tutar. Özellikle kadın kıyafetinde ve ziynet eşyasında pek yaygın bir motif olarak kullanılır. Türk mutfağında özel gül reçeli, gül şurubu yapar kadınlarımız. Yine parfümeri sanayinde gülsuyu, gül esansı eskiden beri üretilmektedir.

Edebiyatımızda Türkçe eserlere ad verme geleneğine sâdik kalınarak, gül kelimesiyle başlayan birçok mesnevi, tarih, tezkire kitapları bulunmaktadır. Yine şairlerimiz tarafından yüzlerce, binlerce gül ile şiirler yazılmış ve hâlâ da yazılmaya devam edilmektedir.

Yazar Gürbüz Azak'ın ifadesi ile, "*En sevimli şiirlerin yer aldığı antolojilere güldeste adını koyanlar hiçte haksız değil. Güldestelerde mükemmelin gül kadar nââide*

¹ Ayten Altıntaş, Gül, Gül suyu, Maestro yay. s. 15.

ve nâzenin söyleyişlerin irfan ehline buketler misali sunulduğu, kitaplıklara başköşe armağanıdır”¹.

Hamuru İslamiyetle yoğrulmuş bu altın kuşak coğrafyasında yaşayan tüm Müslümanlar oluşturdukları kendi kültür ve medeniyetiyle sevgili ve şerefli Peygamber’in ebedî risâlet çağrısını bir gül mustusu gibi algılamıştır. Merhum Süleyman Çelebi “*Ey Cemâl-i Gülyüzü Bedr-i Münîr*” mısralarıyla bu çağrının ve o güzel kutlu insanın aşkıyla mevlidini süslemiş ve yazmıştır. Ve mevlit yani “Kutlu doğum” törenleri bu aşk ile tertemiz bağlılıkla; toplum hayatımızın doğum, sünnet, evlilik, ölüm gibi her safhasını mübarek bir lezzet bir taze iman katmak için giriyor ve sosyal hayatımız manevi iklimlere kanat açıyor.

5. Tasavvufta Gül

Tasavvufta vahdetin sembolü güldür. Hakk âşıkları bu gülün bülbülleridir. Fahrî: “*Gülden ayrı bir bülbülem, Zâr ederim, Allah deyü..*” ifadeleriyle gülün Allah’ı düşündürdüğünü teşbih yoluyla anlatır. Bazen şair, sevgilinin bulunduğu diyarı (gül bahçesini) hasretle arzular: “*Uçtu yuvasından gönül bülbülü, Geldi bu illere gülün arzular.*” Gül, ayrıca marifet, visal, muhabbet, tarikat manalarına da gelir. Mevlana: “*Gül bahçesinden maksadımız Şah’ın lütfudur.*” demektedir. Yunus: “*Bizim illerin bahçeleri: Daim tazedir gülleri*” derken visali kasteder. Fuzuli, ünlü Su Kasidesi’nde Peygamberimiz’i anlatırken gül motifleriyle güzel tablolar çizer: “*Suya versin bağban gülzârı zahmet çekmesin, Bir gül açılmaz yüzün tek verse bir gülzâre su*” Yani “Bahçıvan gül bahçesini suya versin, boşuğa zahmet çekmesin Çünkü o bin gül bahçesine su verse bile senin yüzün gibi bir gül açılmaz”².

Tasavvufi sembolizmde gül, ilâhî güzelliği ifade ettiği gibi, yüce Allah’ın (c.c.) sevgili habibi Hz. Muhammed’i (s) de temsil eder. Bundan dolayı, *Verd-i Muhammedi* veya *Gül-i Muhammedî* adı verilen gül şeklinde Hilye-i Şerifler yapılmıştır. Yine tasavvuf dilinde servi vahdeti, gül de kesreti temsil ettiği için “*Sero-i Gülendâm*” gibi sözlerle kesret altında gizlenen vahdet/birlik ifade edilmeye çalışılmıştır. Tasavvufi sembolizmde gonca hâlinde gül birliği, açılmış gül ise birliğin çokluk hâlinde görünüşünü temsil eder. Gülşen, yani gül bahçesi gönül açıklığı yahut kirinden pasından temizlenerek ilahî güzelliğin yansımaya hazır hâle gelmiş kalptir. Gonca, halvet hâlini, yani insanın kendisiyle ve Tanrı’yla baş başa kalmasını temsil eder. Buna göre, açılmış gül, can sırrını açığa vurmaktır³.

İranlı mutasavvıf Ruzbihan Baklî, *Ahbâru’l-Âşîkîn* adlı eserinde Yüce Yaratıcı’nın, ilahî bir varlık olan kırmızı gül gibi tecelli ettiğini bu yüzden ruh

¹ Murat Yıldırım, “*Gülün Müjdesi ve Ufkumuz*”, Şefkat Dergisi, Hüdayi Yayıncılık, İstanbul 2010, S. 2

² <http://edebidamlalar.blogspot.com/2009/04/kaside-i-su.html>; *Divan-ı Muhkem*, 24 Nisan 2009

³ <http://www.gurcicek.com/cicektarihi.html>, (erişim tarihi: 31 Mayıs 2011)

bülbülünün sonsuza kadar bu güle âşık olduğunu yazar ¹. Burada insan ruhunun bir başka kuşa değil de sadece bülbüle benzetilmesi de tesadüfî değildir.

Halvetiyye tarikatının Şemsiyye kolunun kurucusu olan Şemseddin Sivâsî (ö. 1006/1597) mesnevilerinde Çiçeklerin sırayla bir meclise gelerek konuşmalarını tasavvufî bir üslupla anlatır. Yunus Emre'nin, "*Sordum sarıçiçeğe*" mısraıyla başlayan ilâhisi gerek divan edebiyatı gerekse dinî-tasavvufî edebiyat alanlarında yazılmış bu nitelikte başka bir mesneviye hentüz rastlanmamıştır. Bu mesnevide intak sanatına dayalı bir üslup sergilenmiştir. Çok zengin tasavvufî çağrışımlara sahip olan Gülşen - âbâd, adlı eserde birer sembol olarak kullanılan çiçekler "*Sordum sarıçiçeğe*" mısraıyla başlayan ilâhisi ile tasavvufî bir yolculuk yaparak gültün misyonunu ele alır. Şairin güle "*kutbü'l-aktâb*" dediği dikkate alınarak diğer çiçeklerin "*ricâlü'l-gayb*"ı temsil ettiği söylenebilir. Öte yandan gül Hz. Peygamber'in sembolü olarak yorumlanırsa; diğer çiçekler de silsileleri Hz. Peygamber'e ulaşan tarikatları temsil eder. Ayrıca gültün şeyhi sembolize ettiği düşünülebilir; bu takdirde çiçekler onun müridleridir. Gültün kokusunun aslına ulaşmak için gidiş devir nazariyesindeki "*kavs-ı nüzul*", güle dönüş "*kavs-ı urûc*" olarak yorumlanabileceği gibi seyrü sülûkün merhaleleri olarak da düşünülebilir. Nitekim müellif eserin hatimesinde, Gülşen-âbâd'da müridlik ve şeyhlik âdabından bahsettiğini ve seyr ü sülûkü anlattığını söyler².

Hak göğü yukarı kaldırıp altına yeryüzünü döşemiş, sonra da cemâlini göstermek için kara topraktan çeşit çeşit çiçekler bitirmiştir. Nisan yağmurlarının bereketiyle yeryüzüne O muhteşem Sanatkâr renk renk gül bahçelerine yemyeşil bir yatak döşemiştir³.

Çiçeklerin şeyhi olan gül, bahçeye seccade sermiş, her türlü çiçek Hak sohbetine katılmak için burada toplanmıştır. Şair, bülbülün hâl diliyle Kur'an, ağaç ve yaprakların evrad okuduğu bu meclisten habersizdir. Bir gök gürültüsü ona, bir "*mekteb-i irfan*" olan bahçede gül sohbeti yapılacağını haber verir. Şair de çiçeklerin esrarını öğrenmek için oraya gider. Çiğdem, sümbül, zerrin, benefşe, lâle, süsen, zambak, nilüfer, nergis ve adı anılmayan diğer çiçekler sırayla meclise gelerek gültün teşrifini beklerler. Şair meclise gelen her çiçeği birkaç beyitte tasvir ettikten sonra ona nitelikleri hakkında bazı sorular sorar, çiçek de bu soruları cevaplandırır. Meclis çiçeklerle dolunca bütün çiçekler gültü çağırarak için önce bülbülden, bülbülün çekimser davranması üzerine benefşeden yardım isterler. Gül bir seher vakti meclise gelir; şair ona rengini ve kokusunu nereden aldığını sorar. Gültün cevabı tasavvuftaki devir nazariyesini çağırır. Gül şaire kokusunu gövdesinden aldığını söyleyerek ona başvurmasını tavsiye eder. Gültün gövdesi kokuyu kökünden, kök toprağından,

¹ Nezahat Öztekin; "*Eski Türk Edebiyatında Gül*", Kubbealtı Akademi Mecmuası, yıl: 34, sy. 4, Ekim 2005, s. 22

² Hasan Aksoy, "*Gülşen-âbâd*", DİA, İstanbul 1996, c. 14, s. 255

³ *Şems*, 91/6; *Çaşıye*, 88/18-20; *Abese*, 80/24-32; *Nebe'*, 78/12-16.

toprak yağmurdan, yağmur buluttan, bulut rüzgârdan aldığı söyler. En sonunda rüzgâr şaire gülün kokusunu “*milk-i âdem*’den aldığı, “*anâsır cübbesi*” ni taşıyan kimsenin oraya ulaşamayacağını, bu kokuyu sadece “*fena fillah*” ve “*beka billâh*” makamlarına ulaşanların duyabileceğini ifade eder. Rüzgâr daha sonra şaire tekrar güle gitmesini söyler. Şair bulutu, yağmuru, gülün toprağını, kökünü ve gövdesini sırayla dolaşarak gülün huzuruna gider; orada hakikat kokusunu alır ve böylece vahdet sırrına ulaşır¹.

Gül, dini ve metafizik anlamları dolayısıyla, sadece şiirde değil, bezeme sanatının da her dalında severek kullanılmıştır. Osmanlı sanatında gül, on sekizinci asırdan sonra natüralist üslupla en yaygın biçimde resmedilen çiçektir. Tasavvufi sembolizmde gonca hâlinde gül birliği, açılmış gül ise birliğin çokluk hâlinde görünüşünü temsil eder. Gülşen, yani gül bahçesi gönül açıklığı yahut kirinden pasından temizlenerek ilahi güzelliğin yansımaya hazır hâle gelmiş kalptir. Gonca, halvet hâlini, yani insanın kendisiyle ve Tanrı’yla baş başa kalmasını temsil eder. Buna göre, açılmış gül, can sırrını açığa vurmaktır.² Yine gül; dört taç yapraklıysa kozmosun dört kareye ayrılışını, beş taç yapraklı olduğunda mikro kozmosu, altı taç yapraklı ise makro kozmosu anlatır. Yedi taç yapraklı gül; mükemmelliğin yedi derecesi, sekiz taç yapraklı gül de yenilenmenin sembolüdür³.

6. Dinî Merasimlerde Gül

Güzel koku kullanımı binlerce yıl öncesine dayanan bir gelenektir. Bilindiği gibi kokuların bazen dinî, bazen cezbedici birtakım özellikleri vardır. Gül yağı ve suyu da bunlardan biridir. O ekseri mevlüt, sünnet düğünü, taziyeler, hatim merasimleri gibi dinî yönü ağır basan törenlerde kullanılır.

Gül kültürümüzde oldukça önemli bir yer tutar. Gül üzerinden ve gülün ilhamlarından birçok kimse meslek sahibi olmuştur. Gül suyu “*gülâbdan*” denilen özel şişelerde muhafaza edilmiştir. İnsanlar, gülün kokusunu kalıcı hâle getirmek için onun yağını çıkarmışlar, çıkarılan yağ cam şişelerde saklamışlardır. Gülsuyunu muhafaza etmek için de “*gulâbdan*” adı verilen saklama kapları imal etmişlerdir. Kök itibarıyla Farsça bir kavram olan “*Gulâbdan*” kelimesi, “gül suyu” anlamındaki [(cülâb, cüllâb)] “gul-âb-dân” -dân ekiyle türetilmiştir.⁴ Gülabdan çeşitli dinî merasimlerde, misafirliklerde; gelen konuklara gülsuyu serpmek veya ikram etmek amacıyla kullanılır. Gülsuyu saklanan bu şişeler genellikle bakır, gümüş, altın, seramik veya camdan mamuldür. Armut biçiminde şişkin bir gövdesi ve ince uzun bir boynu

¹ Aksoy, a.g.e.,1996, s.255

² <http://www.gurcicek.com/cicektarihi.html>

³ Ferda Ercan UYULAN “Ezoterizm’de Gül ve Lotus” , <http://www.egelif.com> L/TR/mid/381/yazarid/55/yaziid/635/Ferda_Ercan_UYULAN, Ezoterizm%E2%80%99de_Gul_ve_Lotus.htm (Erişim Tarihi:16.12.2011)

⁴ Üzelifat Özgümüş, “*Gülâbdan*”, DİA, İstanbul 1996, c. 14. s. 227; Fuat Bayramoğlu, *Türk Cam Sanatı ve Beykoz İşleri*, İstanbul 1974, s. 30-31.

vardır. Bu uzun boynun ucu delikli ve emziktir. Bu yapı, gülsuyunun istenen biçimde dökülmesini sağlar. Çoğunlukla üzeri işlemelidir. Bazı gülabdanların üzeri kakma işlemlerle, altın yıldızla veya değerli taşlarla süslenmiştir.¹

Osmanlı döneminde halkın, gül reçeli, gül şerbeti, gülsuyu gibi ihtiyaçlarını karşılamak için gül pazarları kurulmuştu. Bu pazarlardan alınan güllerle güllaç, güllâbiye, gül şerbeti, gül reçeli gibi tatlılar ve içeceklerin hazırlandığını görmekteyiz. Gülün meyveleri C vitamini bakımından oldukça zengindir. Halk arasında bir adı kuşburnu olan yaban gülünün meyveleri marmelat yapımında kullanılır.² Aynı zamanda bu gün bile kuşburnu çayı yapılarak kış aylarında nezle ve gribe karşı bağışıklık sistemini koruyucu ve destekleyici gıda ürünü olarak kullanılması oldukça yaygındır.

Bunun dışında özellikle Şam gülü ya da Isparta gülü olarak bilinen gülün çiçeklerinden özellikle parfümeri sanayisinde değerli bir ürün olan gül yağı elde edilmiştir.³ Elde edilen bu ürün, üzeri işlemeli küçük şişelere konularak, bele sarılan şile bezi ve ipek kumaştan yapılmış kuşaklar arasında veya yelek ve Cepkenlerin iç ceplerinde taşınmıştır. Medeniyetimizin o güzelliklerinin hayalleri gözlerimizin önünde hüznle canlanmaktadır. Bu yüzden özellikle mevlitlerde ve dinî törenlerde, şişelerde muhafaza edilen bu gül suları veya yağları cemaate ikrâm edilmiş, dağıtılmıştır.

Gül yağı, çeşitli gül türlerinin taze taç yapraklarından su buharıyla damıtılarak elde edilir. Uçucu bir yağdır. Genellikle 3,5-4 ton çiçekten ancak bir kg. gül yağı çıkarılabilir. Gül kokulu ve soluk sarı renkli olan bu yağın bileşiminde *geraniol ve sitronellol* bulunur. Bu yağ özellikle parfüm sanayisinde, içeceklerde ve pastillerde tat verici olarak, krem ve kozmetik malzemelerinde ise koku verici olarak kullanılır. Gülsuyu ise antiseptik özelliğe sahiptir. Ayrıca gül çiçeklerinin organik bir çözücüyle özleştirilmesi sonucunda katı gül yağı (konkret) adı verilen pomat kıvamında bir karışım elde edilir.⁴

Gül suyu karıştırılarak yapılan tatlılar, gül adıyla anılan gül lokumları, komposto ve şerbetlerin ise tadına doyum olmaz. Gül kokusunun karıştırıldığı sabunlar, şampuanlar, çamaşır ve bulaşık deterjanları, gül kremleri, gül yağı, gülsuyu, gül losyonları, gül kokulu oda spreyleri, gül kokulu tespihler, hep gül ürünleri ve türevlerindedir. İsimlerden "Gül, Gülnur, Gülseren, Gülay..." dan tutun da yemek ve tatlılarımıza kadar, "güllâç, gül böreği, gül konu, gül pare, gül tatlısı vs. hepsi bu cümleden sayılabilir.

¹ Ana Britannica, 1994, c. 14, s. 179.

² a.g.e, c. 14, s. 178.

³ a.g.e, c. 14, s. 178.

⁴ a.g.e, c. 14, s. 186

7. Hayatımızda Gül

7.1. Rüyada gül görmenin tabirleri

Rüya tabirleri, insanların inançları ve kültürleri ile direkt ilgili bir alandır. Bu açıdan rüya tabirlerinde gülün hangi anlama geldiği ile ilgili yorumlar, gül fenomenini anlamamıza katkı sağlayacaktır.

Rüyada gül görmek çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Burada bu yorumların bazılarını yer vermeye çalışılmıştır. Tabircilere göre rüyada gül görmek hayırdır. Hayra yorumlanır.

“Rüyada Gül görmek; hatırlanmaya, Gül koklamak sevinç ve feraha, bir hanımı öpmeye, misafir ya da mektup gelmesine, Gül tomurcuğu genç kıza, çocuğa ve pek yakında meydana gelecek sevinçli bir duruma işarettir. Hastanın gül ağacı altında yahut güllerle süslenmiş bir yatakta yattığını görmesi kırk gün sonra vefat etmesine, Gültü ağacıyla görmek çetin işlere ve zorlukla birlikte gelecek mutluluğa, Gül toplamak sevince, mal toplamaya delalet eder. Rüyada gül görmek, hayırla yorumlanır. Birisinin rüyasında gül toplaması, vaktinin hoş geçeceğine, muradına ereceğine, çok hayırlı haberler alıp sevineceğine işarettir. Gül herkese para ve saadeti müjdeler. Âşık bir kadın gül görmüşse sevdiğiyle birleşir. Rüyasında yeni açan bir gül topladığını gören kimse bir genç kız ise; çok kısa bir süre sonra evlenir. Gül görmek ve koklamak özellikle aşk hayatında mutlulukların ve başarının işaretidir. Rüyasında solmuş gülleri gören kişinin sevdiğinden ayrılacağı anlamına gelebilir. Yeni açan bir gültü toplayan bir genç kız çok kısa zamanda evlenir. Bahçesinde gül ağacı gören bir erkek mesleğinde ilerler hatta zirveye ulaşır. İyilik yapan kimselere, amelsiz ilme veya bir şeyi yapmaksızın söylemeye işaret eder.¹

Rüyada gül görmek, şerefli olan bir adama veya çocuğa yahut kayıp bir kimsenin gelmesine ya da kadına işaret eder. Rüyada gül topladığını gören kimse, hayır, iyilik, sevgi ve nimete kavuşur. Hentüz açılmamış gül, hamile olan kadının çocuğunun düşmesiyle tabir edilir. Bazı tabirciler gül, ayrılacak veya elden kaçırılacak kadın ve ticarete yahut devamlı olmayan ferahlık ve sevince ya da sonu ve vefası olmayan ahde işaret eder, anlamına yormuşlardır. Rüyada genç bir delikanlının kendisine bir gül sunduğunu görse, o delikanlı, o kimseye bir taahhütte bulunur. Ancak sözünde durmaz. Rüyada başında, gülden bir taç olduğunu gören kimse, bir düşmanı ile evlenir. Bir kadın bu rüyayı görse, tabir yine böyledir. Gül, güzel bir isimle yâd edilmeye de işaret eder. Gül, ferahlık ve sevince de işaret eder. Bazı tabirciler, gül, bir misafirin veya bir mektubun gelmesine işaret eder dediler. Gültü kesilmiş ağacında görmek, üzüntü ve kederdir. Ağacıyla olan gül, sarp ve çetin bir millete ve güç işlere işaret eder. Rüyada gül toplamak sevinçtir. *İbn-i Sîrin'*e göre; rüyada gül görmek iki çeşittir. Biri ağacı üzerinde, diğeri toplanmış olarak. Ağacı üzerinde gül, evlada, toplanmış olarak görmek ise hüznün ve gözyaşına delalet eder. Mevsimi dışında

¹ Yusuf Budak & Ali Belbağ, *Rüya Tabirleri*, İstanbul 2005, s. 512

gül görmek evladı yüzünden bir kedere uğrayacak demektir. Bir ağaçtan gül kopardığına görmek, hüznün ve gözyaşına delildir¹.

Cabir'ül-Mağribî'ye göre; rüyada genellikle gül görmek, yardımı az, vaadini tutmaz, vefasız bir erkeğe işaretler. *İsmail el-Esas'a* göre; rüyada gül görmek, gurbetteki bir akrabasından veya dostundan haber almak demektir. *Cafer'î Sadık'a* göre; rüyada gül görmek, beş şekilde yorumlanır: Güzel evlat, sadık dost, vefasız bir adam, güzel kadın ve iyi hizmetçi. Kadın için yakışıklı koca, gaipten mektup. Ebu Said El-Vaiz'e göre; Rüyada gül görmek mal ve şereftir. Başında bir gül gören kişi evlenir. Ama aralarında geçim olmaz. Rüya sahibi kadın ise kocaya varır, ama hemen ayrılır. Gül toplamak sevinç işaretidir. Gül goncası koparmak çocuğunun işinden ayrılacağına delildir².

7.2. Güllerin renklerine göre tabirleri

Rüyada görülen gül rengine ve güzelliğine göre de yorumlanır. Güllerin renklerine göre manaları ve yorumu da değişir. Bazen de sarı gül, hastalığa, kırmızı gül, güzellik ve ziynete işaret eder. Kırmızı gül, delil ve iddia edilen şeyin vuzuha kavuşmasına da işaret ediyor diye tabir edilir. İbn-i Sirin'e göre mevsiminde ağacı üzerinde kırmızı gül görmek rüya sahibinin çocuğu olacağına işaretler.

Kirmanî'ye göre; ağacı üzerinde kırmızı gül neşeye, sevince ve isteklerinin yerine geleceğine, ağacı üzerinden sarı gül iftiraya uğrayacağına, herkese gülümseyen bir kadına, ağacı üstünde beyaz gül ihsana ve yükselmeye, mevsiminde ve ağacı üzerinde veya evinde gül görmek bekârsa evleneceğine, ağaç üzerinde ve evinde beyaz gül görmek çocukları tarafından sevindirileceğine, evinde ve ağacı üzerinde kırmızı gül görmek ev halkı veya akrabaları tarafından sevindirileceğine delalet eder. Bazen de sarı gül, hastalığa, kırmızı gül, güzellik ve ziynete işaret eder. Kırmızı gül, delil ve iddia edilen şeyin vuzuha kavuşmasına da tabir edilir.³

7.3. Gül'den lale'ye

Allah'ın bir benzeri ve eşi yoktur. Buna rağmen atalarımız O'nun için bir sembol bulmaya çalışmışlardır. Sonunda Allah kelimesinin aynı harflerini taşıyan Hilal'i tercih etmişlerdir. Hem iki kelimedeki harfler aynıdır, hem de harflerin karşılığı sayılar hesabına dayanan "ebced" usulüne göre "Allah" ve "Hilal'in kelimelerinin Ebced değerleri de 66'dır. Bundan dolayı dini yapı ve eserlerde genelde hep hilal kullanılır. Böylece camilerin kubbelerinde, minarelerin aleminde kullanılan, ve bayraktaki hilalin sebebi biraz daha vuzuha kavuşmuş olur. Yine Allah kelimesindeki harfler aynı şekilde lalede de vardır. "ALLAH-HİLAL-LALEH."

¹ İbn-i Sirin, *Müntehab'ül-Kelam fi Tefsiri'l-Ahlam*, İ'tina ve tertip: Mahmud Ta'me el-Halebi, Dâr'ul-Ma'rife, 5. Baskı, Beyrut 2001, s. 379. (*el-Verd* kelimesi)

² http://www.ruyabilim.com/ruya_tabirleri/gul.

³ Budak-Belbağ, *a.g.e.*, 2005, s. 511-512.

“Gül, Hz. Peygamberi temsil ederken Lale de Allah’ı sembolize eder. “Lale kelimesindeki harflerin sıraları değiştirilince ‘Allah’ ve ‘Hilal’ kelimelerinin elde edilebildiğinin ne zaman keşfedilebildiğine dair kesin bir bilgimiz yoktur. Fakat lalenin çok sevilmesinde bu ilgi çekici tevafukun payı büyüktür.” “Tek soğandan yalnızca bir dal ve tek bir çiçek verdiği için Allah’ın Birliğini ifade eder lale. Görünüşü Tevhit simgesi elif harfini çağırıştırır. Laleyi şiirlerinde ilk konu edinen şair Mevlana Celâleddin Rumi’dir. ‘Lale-i Rumi’ adı verilen İstanbul lalelerinin yetiştirilmesine Kanuni Sultan Süleyman zamanında başlanmıştır”¹.

“*Berk-i rânâ, Dürr-i yektâ, Feyz-i seher, Gül-i rânâ, Necm-i ikbal, Nihal-i Gülşen, Ahter-i bahar, Reşk-i elmas...* Bu isimler 16. ve 17. yüzyılda laleyi bilmeyen Hollanda ve Avrupa’ya, İstanbul’dan gemilerle taşınan kısırlaştırılmamış lale adlarıdır”².

Artık coğrafyalarımızda, Gül kokusu giderek kayboluyor. Çarşılarımızda gül alınıp gül satılan, gülden terazi yapılan, gül ile gül tartılan gül kokulu beldelerin yerinde yellere esiyor. Beklenen gül mevsimi bir türlü gelmiyor. Eski bahardan kalan gül kokusu, küf kokusuna karışıyor... Tek çare gül ağacını kurutmamak. Onu çağa taşımak, toprağa taşımak, hayata taşımak. Gülün hasretiyle değil, gültün kendisiyle yaşamak; gül olmak ya da gültün altında toprak olmak...³.

8. Sonuç

Sonuç olarak gül İslam medeniyetinin önemli bir semboldür. Gül; kokusu, muhtelif renk ve desenlerde oluşu, güzelliği ile hem çiçeklerin ser tacı, hem de gönüllerin sultanı olmuştur. Şairlerin dilinde sevgiliye muhabbetin ilanında bir araçtır. Âdem ile Havva’nın yasaklı meyveyi yemeleri sonucunda Allah’a karşı duydukları hicaptan dolayı edep yerlerini örtmek için kullandıkları cennet yaprakları üzerlerinde kurumuş ve sonra yere dökülmüş, dökülen bu cennet yaprakları güzel kokulu bitkiler şeklinde uç vermiş. Gültün de işte bu bitkilerden biri olduğuna inanılır.

Resul-i Ekrem Efendimiz’e (s.a.s) nispet edilen bazı sözlere dayanılarak gültün ilâhî güzelliğinin de sembolü olduğu kabul edilir. Hz. Muhammed’in (s.a.s.) nübüvveti, bir ‘tuğba’ ağacı gibi, kökü zaman ve mekânda sabit olmayan bir gül ağacıdır. Bektaşî kültürüne göre Hz. Ali Efendimiz son nefesini verirken Selman-ı Farisi’ye getirttiği bir demet Gültü, koklayarak ruhunu teslim etmiştir. Onu koklayarak ölmek ne şeref. Bu yüzden Bektaşî geleneğinde gültün önemli bir yeri vardır.

Gül ile başlayan veya biten herhangi bir ismi çağırırken gültün inceliği dilimizi okşar, dudaklarımızı süsler. Buram buram gül kokusu burnumuzun

¹ <http://www.tulipandrose.net/wp/neden-lale-ve-gul/>; <http://www.gazetecan.com/?c=2726>

² Ahmet Kocabaş, “*Güllerin Efendisi*”, <http://www.gazetecan.com/?c=2726>, (erişim tarihi: 18 Nisan 2011)

³ Kocabaş, a.g.y., 18 Nisan 2011

kemiklerini sızlatır. Müslüman Türk ve İslam ümmetleri, yazdıkları kitapların kapağında, elyazması Kur'an sayfalarında hizip, cüz vb. işaretlemelerinde tezhip olarak, minyatürlerinde, cami ve medrese süslemelerinde, mermer, taş ve ağaç oymalarında, mezar taşlarında, ninelerimiz, annelerimiz iğne oylarında, mendillerde, başını koyduğu yastığının kenarlarında, genç kızlarımızın çeyizlerinde yazmaların oylarında, silah kabzalarında, aksakallı nur yüzlü dedelerimizin bastonlarında, ıstarında ve tezgâhında dokuduğu kilim, halı ve heybelerinde, sırtına aldığı kaftanında, şairlerin şiirlerinde, âşıkların şarkılarında... Kısacası hayatın her anında ve her yerinde gül'ü dillendirmiş ve yaşatmıştır. Zira İslam Medeniyeti bir bakıma gül medeniyetidir. Sevgi saygı ve hoşgörü medeniyetidir. O medeniyetin çocukları ve torunları olarak bizlere düşen şey de, pek çok güzel özelliğini gül remziyle bütün dünyaya göstermiş olan evrensel bir medeniyetin daha çok tanınmasına ve bilinmesine hizmet etmektir.

9. Kaynaklar

KUR'ÂN-I KERİM

AKSOY, H., 1996, "*Gülşen-âbâd*", DİA, İstanbul.

ALTINTAŞ, A., 2009, "*Gül, Gül Suyu*", Maestro Yayınları, İstanbul.

AYVAZOĞLU, B., 1992, "*Güller Kitabı*", Ötüken Yayınları, İstanbul.

BAYRAMOĞLU, F., 1974, "*Türk Cam Sanatı ve Beykoz İşleri*", İstanbul.

BUDAK, Y.; BELBAĞI, A., 2005, "*Rüya Tabirleri*", İstanbul.

CİLACI, O., 2001, "*Dinler ve İnançlar Terminolojisi*", Damla Yayınevi, İstanbul.

----- Ana Britannica Ansiklopedisi, 1994, c. 14

BUHARÎ, ----- "*Kitabu'l-Menakıb, Babu Sıfati'n-Nebiy*"; Müslim, Kitabu'l-Fedail, 81; Beyhakî, Delailu'n-Nubuvve, I/254; İmam Ahmed, Musned, 111/107, 200

İBN-İ SİRİN, 2001, "*Müntehab'ül- Kalam fi Tefsiri'l-Ahlam*", İ'tina ve tertip: Mahmud Ta'me el-Halebî, Dâr'ul-Ma'rife, 5. Baskı, Beyrut

EYUBOĞLU, İ., Z., 2004, "*Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*", Sosyal Yayınlar, İstanbul.

KOCABAŞ, A., 2011, "*Güllerin Efendisi*", <http://www.gazetecan.com/?c=2726> (erişim tarihi: 18 Nisan 2011)

LEISTEN, T., 1995, "*İslam Bahçeleri*", Sanat Dünyamız, Bahçe Kültürü, (Çeviren; Mustafa Tüzel) Y. 20, S.58, 1995

ÖZTEKİN, N., 2005, "*Eski Türk Edebiyatında Gül*", Kubbealtı Akademi Mecmuası, yıl: 34, S. 4.

ÖZGÜMÜŞ, Ü., 1996, "Gülabdan", DİA, İstanbul.

KUTUP, S., 1995, "Fîzılal-il Kur'an", Tercüme Kurulu Başkanı:Yakup Çiçek, Hikmet Yayınları, İstanbul.

YENİTERZİ, E., 1993, "Divan Şiirinde Na't", TDV Yayınları, Ankara.

YILDIRIM, M., 2010, "Gülün Müjdesi ve Ufkumuz", Şefkat Dergisi, Hüdayi Yayıncılık, İstanbul, sayı: 2.

Web sayfaları:

http://www.ruyabilim.com/ruya_tabirleri/gul.

<http://www.tulipandrose.net/wp/neden-lale-ve-gul/> (erişim tarihi: 09 Haziran 2011)

<http://edebidamlalar.blogspot.com/2009/04/kaside-i-su.html>; *Divan-ı Muhkem*, 24 Nisan 2009

<http://www.gurcicek.com/cicektarihi.html>, (erişim tarihi: 31 Mayıs 2011)

http://www.egelife.com/L/TR/mid/381/yazarid/55/yaziid/635/Ferda_Ercan_UYULAN-Ezoterizm%E2%80%99de_Gul_ve_Lotus.htm (Erişim Tarihi:16.12.2011)